

PRACTICAL-APPLIED CRITERIA FOR TRANSPARENCY OF INFORMATION IN ANNUAL REPORTS OF COMPANIES

PAVLINA P. DIMITROVA

ABSTRACT: *The article examines the practical applied criteria of international companies regarding the transparency of information in annual reports. A comparative analysis of the criteria was performed and the main conclusions were summarized.*

KEYWORDS: *transparency, criteria, annual reports, corporate management*

2020 Math. Subject Classification: 91B99

ПРАКТИКО-ПРИЛОЖНИ КРИТЕРИИ ЗА ПРОЗРАЧНОСТ НА ИНФОРМАЦИЯТА В ГОДИШНИТЕ ДОКЛАДИ НА КОМПАНИИТЕ

ПАВЛИНА П. ДИМИТРОВА

1 Въведение

От правдива информация за дейността на компанията и за рисковете пред които е изправена тя, имат нужда не само собствениците и мениджърите, но и инвеститори, персонал, данъчни органи и цялата общественост. В случаите, когато тези предприятия оперират с огромен размер привлечен капитал (като търговските банки) или извършват рискови инвестиции на борсата, би трябвало гласуваното доверие от обществото за тях да бъде високо. А такова доверие се печели бавно и се губи за

един миг. Крахът на публични предприятия би засегнал множество интереси.

Счетоводните отчети са огледалото на бизнеса и не случайно техният формат, както и всички допълнителни пояснения се следят стриктно.

След обстоен преглед на литературата – българска и чуждестранна се установи, че трудно могат да бъдат обозначени определени критерии за прозрачност като единни. Голям относителен дял заемат изследвания на водещи автори и международни компании в областта на прозрачността на корпоративното управление, където значителен дял заемат критерии, касаещи финансовата информация. Независимо от това, би могло да се счита, че изследване на литературата е необходимо, поради факта, че информационната база за изследването е текущото и периодично отчитане. По този начин се разкрива неоспоримата роля на счетоводството за развитието на една просперираща икономическа среда. В следващите редове ще бъде направен опит за преглед на водещи изследвания относно прозрачността на дружествата.

2 Изложение

Известната в международен мащаб компания Bureau van Dijk [1] в своята база данни представя показател за прозрачност, базиран на степента на разкриване на информация. Показателят за прозрачност е в относителна стойност с максимум 100%. Критериите, съответно са:

1. Организационно - правна форма на компанията;
2. Степен на разкриване на финансовата отчетност пред органите на статистиката;
3. Предоставяне на информация на собствения уеб-сайт в Интернет, в т.ч. за:

- стоките и услугите;
- контактна информация, в т.ч. телефони;
- информация за ръководния персонал;
- финансова информация;
- тримесечни отчети (и за ценните книжа);
- лицензии, сертификати и др.

4. Наличие на информация за компанията в печата.

При предоставена изчерпателна информация по критерий 1 се присвоява относително тегло от 10%, по критерий 2 - 20%, по критерий 3 до 50%, критерий 4-20%.

Очевидно е, че получаването на оценка само въз основа на този нисък брой критерий способства за проява на асиметрия на информацията за компанията и подвеждащ резултат за нейната прозрачност. Така изчисленият индекс може да даде само най-обща представа за изследваното дружество, но относителното тегло не би могло да бъде обект на достоверен анализ.

Рейтинговата агенция „РИД – Експерт РА”[2] изследва корпоративната прозрачност чрез следните критерии:

Таблица 1

Критерии за определяне на корпоративната прозрачност

1. Права на акционерите
2. Състав и ефективност на дейността на органите за управление и контрол

3.Разкриване на информация
4.Действия в интерес на други заинтересовани страни и корпоративна социална отговорност

Основно значение по изследваната тематика има критерия „Разкриване на информация”. По-детайлно критерия с прилежащите му компоненти е разгледан в Таблица 2, а съдържанието на компонентите в Таблица 3 :

Таблица 2

Компоненти на критерия “Разкриване на информация”

<i>Критерий „Разкриване на информация”- Компоненти</i>
<i>1.Равнище на разкриване на нефинансова информация</i>
<i>2.Равнище на разкриване на финансова информация</i>
<i>3.Оперативност на разкриване на информация, съгласно МСФО</i>
<i>4.Еднакви условия за достъп до информация на всички акционери и други заинтересувани лица</i>

Таблица 3

Съдържание на критерия “Разкриване на информация”

<u>Компоненти</u>	<u>Съдържание на компонентите</u>
<i>1.Равнище на разкриване на нефинансова</i> <i>на</i> <i>на</i>	Тук се включват: ✓ <u><i>Наличие на вътрешни документи, отразяващи информационната</i></u>

<u>Компоненти</u>	<u>Съдържание на компонентите</u>
<p><i>информация</i></p>	<p><u>политика на компанията</u> - компанията трябва да утвърди отделен документ, регулиращ информационната политика на компанията. По този начин се систематизира съществуваща практика за разкриване на информация ;</p> <p>✓ <u>Разкриване на информация за структурата на собствеността</u> – разкриване на такъв вид информация повишава степента на защита на правата на акционерите и нараства привлекателността за различни категории инвеститори;</p> <p>✓ <u>Разкриване на информация за членове на Съвета на директорите и членове на изпълнителните органи на компанията</u> – дадената информация позволява акционерите и други заинтересовани страни да оценят компетентността на членовете на органите на управление на дружеството и независимостта на членовете на Съвета на директорите. Разкриването на</p>

<u>Компоненти</u>	<u>Съдържание на компонентите</u>
<p>2. <i>Равнище на разкриване финансова информация</i></p>	<p>информация за дела на членовете на Съвета на директорите и мениджмънта в акционерния капитал на дружеството и равнището на тяхното възнаграждение позволява да се оцени степента на тяхната мотивация и зависимостта на възнаграждението от резултатите вследствие дейността на организацията.</p> <p>Тук се включват:</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ <u>Наличие на публична финансова отчетност</u> – компанията е длъжна да разкрива информация в съответствие с възприетите за страната счетоводни стандарти (международни или адаптирани национални стандарти). ✓ <u>Разкриване на информация за сделките</u> – компанията е длъжна подробно да разкрива информация за всички съществени сделки, както и информация за всички сделки към които проявява тя интерес. Разкриването на

<u>Компоненти</u>	<u>Съдържание на компонентите</u>
	<p>такъв тип информация позволява на заинтересуваните лица да оценят ефективността на използването и степента на съхраняване на активите на дружеството.</p> <p>✓ <u>Информация за възнаграждение на одитора</u> – разкриване на информация за възнаграждението, в т.ч. за структурата на възнаграждението (по видове услуги) позволява на потребителите да оценят независимостта и обективността на външния одитор.</p> <p>✓ <u>Разкриване на информация под форма на тримесечни отчети</u> – руското законодателство поставя изисквания относно отчетността, която корпорациите трябва да публикуват на уеб -сайта си. Като правило голяма част от информацията, разкривана от компаниите за дейността им се съдържа в тримесечния им</p>

<u>Компоненти</u>	<u>Съдържание на компонентите</u>
	<p>отчет. В тази връзка разкриването на информацията в този отчет се явява съществен фактор за информационната прозрачност на дружеството.</p> <p>✓ <u>Разкриване на информация под формата на годишни отчети</u> – руското законодателство съдържа набор от изисквания към формата и начина на разкриване на годишния отчет на компанията. Последната е длъжна да спазва нормите и да обезпечи предоставянето на годишния отчет на потребителите.</p>
<p>3. Оперативност при разкриване на информацията, съгласно МСФО</p>	<p>Тук се включва:</p> <p>✓ <u>Компаниите са длъжни да разкриват при условията на свободен достъп одитираната консолидирана финансова отчетност</u>, изготвена в съответствие с МСФО или Американските общоприети счетоводни принципи (US GAAP) до провеждане на Общото годишно събрание на</p>

<u>Компоненти</u>	<u>Съдържание на компонентите</u>
	<p>акционерите. Отчетността е необходимо да бъде изготвена на руски език.</p> <p>✓ В съответствие с най-добрите практики за корпоративно управление се препоръчва разкриване на междинна отчетност, изготвена в съответствие с изискванията на МСФО или Американските общоприети счетоводни принципи (US GAAP) с цел обезпечаване на потенциалните инвеститори на повече оперативна и достоверна информация за финансовото състояние на компанията.</p>
<p><i>4.Еднакви условия за достъп до информация на всички акционери и други заинтересувани лица</i></p>	<p>Активно обновяване на информацията на уеб-сайта от страна на дружеството, обезпечава оперативно предоставяне на информация за дейността и е в интерес на потребителите.</p>

На следващо място ще бъде разгледан рейтингът (CORE – rating), използван от Института по корпоративно право и управление в Русия [4].

За определянето на този вид рейтинг, институтът използва следните видове параметри за оценка:

- ✓ Отсъствие на рискове;
- ✓ Разкритие на информация;
- ✓ Структура на Съвета на директорите и изпълнителните органи за управление;
- ✓ Структура на акционерния капитал;
- ✓ Основни права на акционерите;
- ✓ История на корпоративното управление.

Важно значение във връзка с прозрачността на информацията има параметърът „разкритие на информация“. Изчисляването на рейтинга се извършва като се вземе предвид информацията в Таблица 4:

Таблица 4

Параметри, използвани от Института по корпоративно право и управление

Параметър информация“	„Разкритие на	на	Информационно съдържание на параметъра
Задължително информация	разкриване	на	В Русия нормативно е определено (на база Закона „За пазара на ценни книжа“[3]) емитентите на ценни книжа да оповестяват публично информация за финансовите си

	<p>активи и стопанската си дейност в тримесечни отчети и съобщения за съществени промени, настъпили в тяхната обичайна дейност. Изисква се информацията, представена в отчетите да бъде пълна, достатъчна за нуждите на потребителите и своевременна (публикувана в необходимите законови срокове).</p> <p>Друг закон, определящ какъв вид информация да се разкрива е „Законът за акционерните дружества“. За нуждите на акционерите е необходимо да бъде представена информация за: <i>устава на компанията, вътрешни документи, които са одобрени на Общото събрание на акционерите и други органи за управление,</i></p>
--	--

	<p><i>протоколи от Общото събрание на акционерите, протоколи от заседание на Съвета на директорите на дружеството, актове на ревизионните комисии, позицията на изпълнителните органи на управление, информация за възнаграждения на членовете на директорите; списъци на компаниите в които това дружество е миноритарен собственик.</i></p>
<p>Доброволно разкриване на допълнителна информация</p>	<p>Определя се дали компанията предоставя на всички заинтересувани лица допълнителна информация на доброволна основа. Изследва се дали акционерите имат достъп до информация извън нормативно установената (относно дейността на</p>

	<p>компанията, стратегическите й намерения). Оценява се дали е налице 100% отговор на всички писмени въпроси, изпратени от акционерите. Разглежда се устава на компанията, дали е възможно предимство на едни акционери пред други от гл.т. информационното обслужване. Обект на внимание е каква е степента, в която се разкрива информация преди провеждането на Общо събрание на акционерите.</p>
--	--

Предимствата на използваните критерии от рейтинговите агенции могат да бъдат обобщени така:

- Агенция „РИД – Експерт РА” използва най-обемен набор от компоненти по критерия „Разкриване на информация“.
- Рейтингът при всички агенции се изчислява и като се вземе предвид и нефинансова информация. В миналото за продължителен период от време се считаше, че само информацията отразена в 4-те компонента на Годишния

финансов отчет – баланс, отчет за приходите и разходите или отчета за дохода, отчет за паричния поток и отчет за собствения капитал е ключова за вземането на решения от страна на бъдещи инвеститори или други заинтересувани лица.

- Институтът по корпоративно право и управление включва при изчисляването на своя CORE – рейтинг и допълнително предоставена информация по писмена заявка на всички лица, независимо дали тези лица са вътрешни или външни за организацията. Това е значим критерий, като се вземе предвид, че при проведени емпирични изследвания организациите по-скоро прилагат „мълчаливия отказ“ за предоставяне на всякакъв вид данни извън нормативно-изискуемите [5].
- Доколко е оперативна информацията и колко често се обновяват интернет-сайтовете на институциите е също критерий, залегнал в използваната методика на „РИД – Експерт РА” и Института по корпоративно право и управление. Оперативна (своевременна) е онази информация, която не е загубила своята актуалност и носи в себе си сведения, необходими в даден момент за разбиране или вземане на решения [6].
- В този контекст колкото и да е подробна, изискуема, съществена информацията, то ако е остаряла (несвоевременна) не би могла да бъде полезна на обществеността. Ето защо подценяването на този критерий значително би снизило прозрачността на информацията.
- Предимство при информационната база, използвана от „РИД – Експерт РА” е, че се използват не само външни източници, но и допълнителни анкети, попълнени от

институциите (този факт е оповестен на сайта на рейтинговата агенция);

- Института по корпоративно право и управление в Русия включва в своя рейтинг и информация за качеството на одиторското заключение и риска от експроприация (принудително изземване на имуществото на изследваната компания от държавните органи), което съдейства за значимостта на получения рейтинг показател.

3 Заключение

Разкриването на информация в докладите на компаниите включва както финансова, така и нефинансова. В своите рейтинги, различните международни агенции определят набор от показатели, които в определена степен се и различават. Предимствата от това бяха посочени в изложението. □ Като недостатък от прегледа на информацията обаче, може да се отчете, че липсва гласност при статистическите и математическите модели които са в основата на рейтинга. На сайтовете на агенциите не е налице такъв вид информация.

ЛИТЕРАТУРА:

- [1] Bureau van Dijk: A Moody's analytics company: <https://www.bvdinfo.com/en-gb/>
- [2] www.rid.ru/ Методика/ Основные группы показателей, оцениваемых в рамках Национального рейтинга корпоративного управления
- [3] Федеральный закон "О рынке ценных бумаг" 11.04.1996, посл.изм. 21.12.2013.http://www.consultant.ru/document/cons_doc_LAW_177715/
- [4] www.iclg.ru, Институтът по корпоративно право и управление е създаден през 2000 г. с цел развитие на системата за защита правата

на инвеститорите и подобряване корпоративното управление в Русия

- [5] При проведено емпирично проучване въз основа на анкети на тема „Преминаване към МСС/МСФО – качество на представената информация във финансовите отчети“ се отчита , че от общо 419 бр. изпратени анкети на публични предприятия, в т.ч. банки, застрахователни дружества, договорни фондове и др. са върнати попълнени едва 7бр; От общо 715 бр. анкети изпратени на одитори и одиторски предприятия са върнати попълнени 97 бр..Източник : Филипова, Ф. и колектив.(2013). Прилагане на МСС/МСФО в България: състояние и резултати. Изд. Наука и икономика, Варна, с. 225
- [6] Рыбаков, И. Ф. (2012). Информационное обеспечение управленческой деятельности муниципального Образования, г. Липецк, Россия, с.1

Павлина Димитрова

Катедра “Икономика и математическо моделиране”

ШУ “Еп. Константин Преславски”

9712 Shumen, Bulgaria

e-mail: p.dimitrova@shu.bg